

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum necessaria & æterna subiiciantur legi æternæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

prædictum, nullus tamen eam comprehendere potest. Non enim totaliter manifestari potest per suos effectus. & ideo non oportet, quod quicumque cognoscit legem æternam secundum modum prædictum, cognoscat totum ordinem rerum, quo omnia sunt ordinatissima.

Ad tertium dicendum, quod iudicare de aliquo potest intelligi dupliciter. Vno modo, sicut vis cognitiva iudicat de proprio obiecto, secundum illud Iob 12. Nonne auris verba diiudicat, & fauces comedentis saporem? & secundum istum modum iudicij Philoſophus dicit, quod vnusquisque bene diiudicat quæ cognoscit, iudicando scilicet an sit verum quod proponitur. Alio modo, secundum quod superior iudicat de inferiori quodam practico iudicio, an scilicet ita debeat esse, vel non ita: & sic nullus potest iudicare de lege æterna.

ARTICVLVS III.

Utrum omnis lex a lege æterna deriuetur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod non omnis lex a lege æterna deriuetur. Est enim quædam lex fomitis, vt supra dictum est: ipsa autem non deriuatur a lege diuina, quæ est lex æterna. ad ipsam enim pertinet prudentia carnis, de qua Apostolus dicit ad Romanos 8. quod legi Dei non potest esse subiecta. ergo non omnis lex procedit a lege æterna.

¶ 2. Prat. A lege æterna nihil iniquum procedere potest, quia sicut dictum est, lex æterna est secundum quam iustum est, vt omnia sint ordinatissima: sed quædam leges sunt iniquæ, secundum illud Iia. 16. Væ qui cõdunt leges iniquas. ergo non omnis lex procedit a lege æterna.

¶ 3. Prat. Aug. dicit in 1. de lib. arbit. quod lex quæ populo regèdo scribitur, recte multa permittit, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur: sed ratio diuinæ prouidentie est lex æterna, vt dictum est. ergo nec etiam omnis lex recta procedit a lege æterna.

Sed contra est, quod Prouet, 8. diuina Sapientia dicit. Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: ratio autem diuinæ sapientie est lex æterna, vt supra dictum est. ergo omnes leges a lege æterna procedunt.

Respondendum dicendum, quod sicut supra dictum est, Lex importat rationem quandam directam ad finem. In omnibus autem mouentibus ordinatis, oportet quod virtus secundum mouentis deriuetur a virtute mouentis primi: quia mouens secundum

adum non mouet, nisi in quantum mouetur a primo. vnde in omnibus gubernantibus idem videmus, quod ratio gubernationis a primo gubernante ad secundos deriuatur: sicut ratio eorum quæ sunt agenda in ciuitate, deriuatur a rege per præceptum in inferioribus administratores. Et in artificialibus etiam ratio artificialium actuum deriuatur ab architecto ore ad inferiores artifices, qui manu operantur. Cum ergo lex æterna sit ratio gubernationis in supremo gubernante, necesse est, quod omnes rationes gubernationis, quæ sunt in inferioribus gubernantibus, a lege æterna deriuentur. Huiusmodi autem rationes inferiorum gubernantium, sunt quæcumque alia leges præter æternam: vnde omnes leges in quantum participant de ratione recta, in tantum deriuantur a lege æterna. Et propter hoc Aug. dicit in 1. de lib. arbit. quod in temporali lege nihil est iustum ac legitimum, quod non ex lege æterna homines sibi deriuauerunt.

Ad primum ergo dicendum, quod fomes habet rationem legis in homine, in quantum est poena consequens diuinam iustitiam: & secundum hoc manifestum est, quod deriuatur a lege æterna. In quantum vero inclinatur ad peccatum, sic contrariatur legi Dei, & non habet rationem legis, vt ex supra dictis patet.

Ad secundum dicendum, quod lex humana in tantum habet rationem legis, in quantum est secundum rationem rectam, & secundum hoc manifestum est, quod a lege æterna deriuatur: in quantum vero a ratione recedit, sic dicitur lex iniqua, & sic non habet rationem legis, sed magis violentie cuiusdam. Et tamen in ipsa lege iniqua, in quantum seruatur aliquid de similitudine legis propter ordinem potestatis eius, qui legem fecit, secundum hoc etiam deriuatur a lege æterna. Omnis enim potestas a domino Deo est, vt dicitur Roman. 13.

Ad tertium dicendum, quod lex humana dicitur aliqua permittere, non quasi ea approbans, sed quasi ea dirigere non potens. Multa autem diriguntur lege diuina, quæ dirigi non possunt lege humana: plura enim subduntur causæ superiori, quam inferiori, vnde hoc ipsum, quod lex humana non se intrromittit de his, quæ dirigere non potest, ex ordine legis æternæ prouenit. Secus autem esset, si approbaret ea quæ lex æterna reprobatur: vnde ex hoc non habetur, quod lex humana non deriuetur a lege æterna, sed quod non perfecte eam assequi possit.

ARTICVLVS IIIII.

Utrum necessaria, & æterna subijciantur legi æternæ.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod necessaria, & æterna subijciantur legi æternæ. Omne enim quod rationale est, rationi subditur: sed voluntas diuina est rationalis, cum sit iusta. ergo rationi subditur: sed lex æterna est ratio diuina. ergo voluntas Prima Secundæ S. Tho. CC 2 Dei

inuenta, sed a Deo suscepta. Et de lege veteri patet Actuum 7. Acceptis legem in dispositione angelorum: de noua autem inferius habetur, quod est ipsa gratia Spiritus sancti. Neutrū autem horū est in Deo, nisi casualiter: sed in hominis anima utitur, primū per intellectū & memoriā, sicut per essentiam anime, & voluntatem. Et per hoc patet, quod tam lex eterna, quæ naturalis, & diuina, sit rationis ordinatio ad bonum cõe a Deo, quæ autem habet cõmunitatis, punitiua. Et inter æternam, & alias hæc est differentia, quod æterna est in Deo, ac per hoc est ipse Deus: alia autem non sunt in Deo, sed effectus eius in creaturis rationalibus: ac per hoc illa est causa, ex qua sunt partitiones illius: illa æterna, reliquæ temporales.

Cap. 5. & 6. tom. 1.

1. q. 91. art. 6.

1. q. 92. art. 2. ad 3. et 4. 103. art. 1. ad 3. Et 2. 1. q. 49. art. 6. co.

Phil.

1. q. 91.

1. q. 91.

1. q. 91.

1. q. 91.

1. q. 91.

Dei subdit legi eterna: volūtas autē Dei est aliqd eter nū. ergo ēt eterna & necessaria legi eterna subdunf.

¶ 2 Præf. Qui quid subijcitur regi, subijcitur legi regis: Filius autem, vt dicitur 1. ad Corint. 15. subiectus erit Deo & Patri, cum tradiderit ei regnum. ergo Filius, qui est æternus, subijcitur legi eterna.

¶ 3 Præf. Lex eterna est ratio diuina prouidentia: sed multa necessaria subduntur diuina prouidentia, sicut pmanentia substantiarū incorporalium, & corporū caelestium. ergo legi eterna subduntur et necessaria.

SED CONTRA. Ea quæ sunt necessaria, impossibile est aliter se habere: vnde cohibitione non indigent: sed imponitur homini lex, ut cohibeatur a malis, vt ex *supradictis patet. ergo ea quæ sunt necessaria, legi non subduntur.

RESPON. Dicendum, qd sicut *supra dictum est, lex eterna est ratio diuina gubernationis. Quæcunq; ergo diuine gubernationi subduntur, subijciuntur etiã legi eterna: quæ vero gubernationi eterna nō subduntur, neq; legi eterna subduntur. Horū autē distinctio attendi pot ex his, quæ circa nos sunt. Humanæ enim gubernationi subduntur ea, quæ p hoīes fieri pnt: quæ vero ad naturam hominis pertinent, non subduntur gubernationi humanæ. Iq homo habeat animã, vel manum, aut pedes. Sic igitur legi eterna subduntur omnia, quæ sunt in rebus a Deo creatis siue sint cōtingentia siue sint necessaria: ea vero quæ pertinent ad naturã, vel essentiam diuinam, legi æternæ non subduntur, sed sunt realiter ipsa lex eterna.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd de voluntate Dei dupliciter possumus loqui. Vno modo, quantum ad ipsam volūtatē: & sic cū volūtas Dei sit ipsa essentia eius, non subdit gubernationi diuine: neq; legi eter næ, sed idem est qd lex eterna. Alio modo possumus loqui de volūtate diuina quantum ad ipsa quæ Deus vult circa creaturas, q quidã subiecta sunt legi æternæ, in quantum horum ratio est in diuina sapientia, & ratione horum voluntas Dei dicitur rationalis: alioquin rōne sui ipsius magis est dicenda ipsa ratio.

AD SECVNDVM dicendum, qd Filius Dei nō est a Deo factus, sed naturaliter ab ipso genitus: & ideo nō subditur diuine prouidentia, aut legi eterne, sed magis ip se est lex eterna per quandam appropriationem, ut patet per *Aug. in lib. de vera relig. Dicitur autem esse subiectus Patri rōne humanæ naturæ, secundum quam etiam Pater dicitur esse maior eo. Tertiu con cedimus, quia procedit de necessarijs creatis

AD QVARTVM dicendum, qd sicut *Philoso. dicit in 5. Metaph. Quædã necessaria habet cãm suã necessi ratis, & sic hoc ipsum q impossibile est ea aliter se ha bere, habent ab alio: & hoc ipsum est cohibitio quæ dam efficacissima. Nam quæcunq; cohibetur in cō muni, intantum cohiberi dicuntur, in quantum non possunt aliter facere, quã de eis disponatur.

¶ Super Questioni 93. Articulum quintu.

ARTICVLVS V. Vtrum naturalia contingentia sub sint legi eterna.

INarti. 4. s. & 6. eiusdem q. nihil aliud occurrit sciendum, nisi q in 5. articulo. notes illud. Nullus proprie loquendo, suis actibus legem imponit, & hoc pro di. sicul tate illa, utrum prin cept subdat legibus.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, q naturalia contin gentia non sub sint legi eterne. Promulgatio. n. ē de rōne legis, vt supra dictu est: sed promulga tio non pot fieri nisi ad creaturas rōnales, quibus pot aliquid denū tiari. ergo solē creaturæ rōnales sub sint legi eterna. non ergo

naturalia contingentia. ¶ 2 Præf. Ea quæ obediūt rōni, participant aliquo rōne, vt dicitur in 1. Ethic. Lex autem æterna est summa, vt supra dictu est. Cum igitur naturalia contingentia nō participant aliquo rōne, sed pot sint irrationalia, vt q non sub sint legi æternæ. ¶ 3 Præf. Lex eterna est efficacissima, sed in natu bus contingentibus accidit defectus. nō ergo sub sint legi eterne.

SED CONTRA est, quod dicitur Prouerb. & legem do circumdabat mari terminum suum, & legem nebat aquis, ne transirent fines suos.

RESPON. Dicendum, qd aliter est de lege eterna dicendū, & aliter de lege eterna, quæ est lex Dei: enim hoīs non se extēdit nisi ad creaturas rōnales homini subijciuntur. Cuius rō est, quia lex est actiua actuum, qui cōueniunt subiectis gubernati alicuius: vnde nullus proprie loquendo, suis actibus legē imponit. Quæcunq; autem aguntur circa rerum irrationaliū homini subditur, aguntur actum ipsius hominis mouentis hmōi res. nā irrationales creaturæ non agunt seipsas, sed ab aguntur, vt supra habitū est. & ideo rebus irra tionalibus homo legē imponere nō potest quæcunq; ei subijciuntur: rebus aut rōnalibus subiectis pot imponere legem, in quantum suo proprio vel denuntiatione quæcunq; imprimi menti est. quandã regulã, quæ est principiu agendi. Sicut aut homo imprimi denūtiando quodã interius principium actuum hoī sibi subiecto: ita etiã Deus im mit toti naturæ principia propriorum actuum: ideo per hūc modum Deus dī præcipere totius naturæ: fm illud ps. 148. Præceptū posuit, & non pre bit. & per hãc etiã rōnem omnes motus, & actus totius naturæ, legi eterne subduntur. Vnde dicitur creaturæ irrationales subduntur legi eterne, in quantum mouentur a diuina prouidentia, non autem p tellectū diuini præcepti, sicut creaturæ rationales.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod homo do se habet impetio actui principii inter se: totum ad res naturales, sicut se habet promulgatio, quantum ad homines: quia per legis promul gationem imprimitur hominibus quoddam diuini principium humanorum actuum, vt dictum est.

AD SECVNDVM dicendum, qd creaturæ irrationales nō participant rōne humana, nec ei obediunt: pãt tñ p modū obedientie rōne diuina. Ad plura se extendit virtus rationis diuine, quã virtus rōne humanæ. Et sicut membra corporis humani mouentur ad imperium rationis, nō tñ participant rationi, quia non habent aliquam apprehensionem obediē tã ad rationem: ita etiam creaturæ irrationales uentur a Deo, nec tamē propter hoc sunt rationales.

AD TERTIVM dicendum, qd defectus qui accidit in rebus naturalibus, quamuis sint præter ordinem causarum particularium, non tamen sunt præter ordinem causarum vniuersalium, & præcipue causam, quæ Deus est, cuius prouidentiam nihil subire gere potest, ut in 1. dictum est. Et quia lex eterna ratio diuine prouidentie, vt dictum est: ideo dicitur res rerum naturalium legi eterne subduntur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes res humane subijciuntur legi eterne. AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, qd omnes res humane subijciuntur legi eterne. enim Apostolus ad Gal. 3. Si Spū Dei ducimur, estis sub lege: sed viri iusti, qui sunt filii Dei per

q. 90. arti. 3. ad 2. & q. 92. arti. 2. Art. 1. huius quæst.

Cap. 31. uideatur esse tom. 1.

1. q. 22. arti. 2. Et 1. di. 39. q. 2. articulo. cor. et 3. co tra ca. 71. n. 72. & 73. Et ver. q. 5. arti. 3. & 4. Et op. 3. c. 122. n. 13. 136. Et op. 15. c. 15. n. 16. Et 10b. 11. q. 90. arti. 4.